

Castell de Solivella

Navàs

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Sector central del terme municipal. Antic terme del castell de Castelladral, parròquia de Sant Miquel de Castelladral.
Emplaçament	Carretera de Súria a Viver i Serrateix (B-423), al km. 6,4, trencall a la dreta cap a la masia de Puiggròs. Allà seguir el camí SE i després S Uns 1.600 m. Després camí a oest que travessa una rasa i seguir 200 m fins un camp, que cal travessar cap a SE..
Alçada:	427

Coordenades:

Latitud:	41.86218
Longitud:	1.77801
UTM Est (X):	398579
UTM Nord (Y):	4635196

Classificació

Número de fitxa	08141 - 262
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Estil / època:	Medieval Gòtic
Segle	VI-XV
Estat de conservació	Dolent
Notes de conservació:	En ruïnes i en estat d'abandó
Protecció	Legal
Tipus de protecció:	BCIN
Europea – Atributs inspire:	National Monument Record – Defensa
Observacions protecció:	BCIN. Decret castells i fortaleses 22/04/1949 (BOE 5-5-1949) Pla Especial Urbanístic de Protecció del patrimoni i catàleg de béns arquitectònics, històrics i ambientals de Navàs (Bages), 2018, amb el núm. 29.EA i 42.BARP. Nivell 1. Integral. Nivell 6. AEA. Nivell 4. Ambiental.
Data aprovació:	dl., 22/04/1940 - 12:00

Número inventari	CCAA 20489
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Difícil
Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Privada
Titular:	08140A009000430000IM

Fitxes associades:

[Solivella \(masia\)](#)

[Puiggròs](#)

[Camí saliner](#)

[Camí ral de Castelladral](#)

Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana

Data de registre de la fitxa: dj., 06/05/2021 - 13:20

Descripció

Castell o domus d'època baix-medieval però que podria tenir un origen en època alt-medieval i encara més antic, en el període visigòtic. Es troba emplaçat en un petit promontori de roca acinglerada, en un indret de pas de camins antics. La construcció es troba en ruïnes, però conserva restes importants de la muralla exterior, que seguia una forma més o menys poligonal. Se'n conserven els murs perimetrals i un llenç important de paret, a ponent, que conserva diferents espitlleres i una finestra gòtica geminada amb arcs ogivals. També una finestra més petita amb un sol arc ogival. Com a detall decoratiu podem observar que a l'angle s'ha utilitzat un tipus de pedra de color rogenc que destaca lleugerament sobre la resta. Els murs van ser construïts a base de filades de carreus de mida petita molt regulars, fonamentats sobre la roca natural. A la part superior del mur trobem restes de construcció en opus spicatum.

A la part central del recinte es conserva semi-enterrada una estança coberta amb volta de pedra lleugerament apuntada. Té una obertura superior que sembla indicar que es tractaria d'unes cavallerisses o alguna dependència de treball similar.

Malgrat que els panys de paret conservats en més alçada són d'època gòtica, per bé que amb diverses refeccions, els paraments més baixos dels murs perimetrals semblen de cronologia anterior: d'època romànica o alt-medieval. Així mateix, a l'angle nord-oest es detecta una estructura que podria correspondre a una fase més antiga, i en tot el recinte interior s'aprecien abundants sediments i restes d'enderrocs d'una fondària considerable, superior als dos metres. Per tot això, sembla prou clar que la construcció podria tenir unes fases anteriors i força més antigues a la baix-medieval, amb un potencial arqueològic important.

Observacions:

Prop del castell a la dècada de 1980 un veí de Súria hi va trobar una fíbula i una moneda visigòtica. Concretament, una moneda d'Ègica (686-702) encunyada a Toledo. Així mateix, a l'altre costat de la riera del Tordell es troba una possible tomba d'època visigòtica. Ambdós elements podrien ser indicatius d'un inici força reculat d'aquest assentament.

L'any 2006 membres de la Universitat Autònoma de Barcelona van realitzar unes prospeccions arqueològiques al voltant del castell. No es té constància que aportessin materials arqueològics en superfície.

A la masia de Puiggròs hi ha encastada una peça de finestral gòtic geminat similar al de castell i que es podria haver extret d'aquí.

En el mapa de l'Institut Cartogràfic de Catalunya la indicació del Castell de Solivella és incorrecta. El que està indicat com a castell és en realitat la masia de Solivella. El castell es troba uns 60 m al sud.

Notícies facilitades per Jaume Obradors

Història

Les troballes que ja hem esmentat d'objectes visigòtics a prop d'aquest castell i l'existència d'una possible tomba també d'època visigòtica a l'altre costat de la riera del Tordell fan pensar en un origen força reculat d'aquest assentament. Cal dir que per aquest indret hi passava l'anomenat camí saliner, una ruta transversal per on es distribuïa la sal de Cardona cap a les terres d'Osona i del Pirineu. Passava per Puiggròs, el castell de Solivella, el Mujal i Navàs, tot i que sembla que hi havia una altra variant d'aquest camí més al nord, per la zona de la Llastanosa. Aquesta ruta està documentada el 981 com a "strata cardonense" a la zona de Gaià, i al segle XVII com a Camí Saliner en documents de l'arxiu parroquial del Mujal. A prop hi passava també un camí que discorria de nord a sud, de manera que era un territori de cruïlla. Solivella es trobava dins el terme del castell de Castelladral, i és possible que nasqués com una fortalesa associada al castell principal amb la funció de controlar aquestes rutes que passaven més al sud.

En època baix-medieval tot sembla indicar que Solivella era més una domus o casa forta que no pas un castell, tot i que les restes que actualment es poden veure adopten una forma que s'assembla molt a un castell arquetípic, i la seva denominació tradicional és "castell de Solivella". Els senyors del castell eren els Olivella, que al segle XIV van acabar comprant el castell de Castelladral.

El topònim de Solivella és una contracció de "sa Olivella". Amb aquest cognom coneixem diferents personatges d'una família noble que, cal suposar, eren els senyors d'aquest castell. El primer és Ramon d'Olivella, que l'any 1131 donà al monestir de Serrateix l'alou de Toro i Cabrafiga, situat a Castelladral. L'any 1141 i el 1192 dos Olivella actuen com a testimonis a Serrateix. L'any 1203 Ponç d'Olivella i la seva esposa Ermessenda concedeixen al sagristà de dit monestir part del delme de Coromines, masoveria de Can Serra d'Aixibis. En un testament de 1232 del cavaller Berenguer del Quer (propietari del mas Salipota de Súrria i senyor de l'Espunyola) s'esmenten altres membres de la família Solivella, concretament Guillem de Solivella, Ramon de Solivella i Poncet de Solivella (FÀBREGA, 2014: 7). El 1296 Arnau d'Olivella actua com a feudatari de Castelladral. El 1305 el cavaller Arnau d'Olivella reclama el delme de les olives del mas Capçada.

El mateix Arnau d'Olivella es troba documentat uns anys més tard, el 1315, en la confirmació de pagament d'un cens. Al 1361 hi ha una referència al senyor de Solivella. El darrer membre de la família documentat és Pere d'Olivella, també conegut com Pere de Vilalta, donzell i senyor de Castelladral ja que, el 1358, el rei Pere el Cerimoniós, que necessitava diners a causa de les guerres, li va vendre a carta de gràcia el castell de Castelladral. El 1364 Pere d'Olivella (o de Vilalta) reconeix a Berenguer de Torigues, prior claustral del monestir de Santa Maria de Serrateix, haver rebut les dotze lliures barceloneses de tern que li devia per la compra d'un alou, amb els seus drets, situat entre les pertinences del mas de ses Coromines. Sembla ser que el castell tenia una capella, cal suposar que en una ubicació propera, però de moment no ha estat localitzada. Així consta en un document del 1336, on es parla de la capella de Santa Maria d'Olivella.

En general, entorn del segle XIV les domus com les de Solivella van perdre la seva funció militar o de domini. En el cas de Solivella és possible que el mas amb aquest mateix nom que està situat al costat del castell, més adaptat a la funció agropecuària, acabés substituint-lo. Segons Josep M. Badia, el mas Solivella

ja apareix esmentat en una llista de masos del segle XIV (BADIA, 1988: 163). A la llarga, però, el mas Solivella acabà com una masoveria de Puiggròs, que esdevingué el mas hegemònic de la zona i que va tenir una gran expansió a partir del segle XVI. Actualment el castell continua formant part de la propietat de Puiggròs.

Bibliografia

BADIA, J.M. (1988). "Navàs". *Història del Bages*, Volum II. Edicions Parcir. Manresa, p. 162, 163, 180.

BADIA, J.M. (1990). "Castelladral en el temps". El Morralet. Navàs, p. 13.

CAIXAL, ÀLVAR; VILAMALA, Imma i altres (2018). *Pla Especial Urbanístic de protecció del patrimoni i catàleg de béns arquitectònics, històrics i ambientals de Navàs (Bages)*. Ajuntament de Navàs. Fitxes 29.EA, 42.BARP.

FÀBREGA, Albert (2014). *Història de Salipota*. Edició particular de Josep M. Canudas, p. 7, 12.

SITJES, X. (2010). *Arquitectura civil medieval al Bages*. Centre d'Estudis del Bages. Manresa, p. 31.

MARTÍ, R.; FOLCH, C.; GIBERT, J. (2006). *Memòria de les prospeccions arqueològiques a la Vall del Cardener*. Arxiu Servei d'Arqueologia i Paleontologia. Núm. Reg.: 7084.

PIÑERO, J. (1994). *Inventari del Patrimoni Arquitectònic i Històric de Navàs*. Ajuntament de Navàs. Fitxa P. 4.

